

07.03.2021

Informace pro rodiče budoucích prvňáčků

Mgr. Naděžda Koptová - poradenský a školní psycholog

Email: nadezda.koptova@seznam.cz

Teams: koptova@zs-kdyne.cz

Mobil : 778 761 229

SLOVO ÚVODEM

Vážení rodiče,

dovoluji si Vás pozdravit a nabídnout Vám následující informace jako školní a poradenská psycholožka k tématu školní zralosti.

Nacházíte se v období, které představuje pro Vás i Vašeho budoucího prvňáčka velkou změnu, mění se role dítěte, prostředí, denní program, požadavky a nároky na Vás i dítě. Nastoupíte do vlaku povinné školní docházky. Právě v prvních třídách se u dítěte buduje mimo jiné vztah ke světu práce a zážitky, úspěchy či neúspěchy z několika prvních let školní docházky významně ovlivňují budoucí smýšlení, postoje a motivaci. Ve škole, stejně jako později v práci, tráví naše děti mnoho času, jednak poznáváním, učením, úkoly, zároveň nežijí ve vzduchoprázdnu, ale mezi ostatními vrstevníky, pod vedením nových autorit. Doba nástupu do školy nebyla stanovena náhodně, protože ve věku 6-7 let dochází k různým vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním i učením. Většina z nich je pro úspěšné zvládnutí požadavků školy důležitá, i když význam jednotlivých schopností a dovedností dětí je různý.

Dítě v době nástupu do školy by mělo být přiměřeně rozvinuto tak, aby po krátké adaptační době dobře a bez výrazného přetížení zvládalo školní nároky, aby nebylo ohroženo předčasně a hned od začátku školním neúspěchem. Říkáme, že dítě je školsky zralé a připravené. Dítě by prostě mělo mít „DOBRÝ START“.

Mnozí z Vás plánují absolvovat vyšetření školní zralosti, které se cíleně zabývá úrovní rozvoje jednotlivých dílčích dovedností dítěte a má značný preventivní význam. Existují desatera předškoláka, kde se také dozvíte, co by dítě mělo zvládnout před nástupem do školy (např. na MŠMT).

NA CO SI DÁT POZOR?

V tomto věku je častý výskyt nerovnoměrného zrání dílčích složek CNS, dílčí nerovnoměrnosti dítě při pravidelném rozvoji, učení a cvičení někdy snadno dožene. Některé z nezralostí jsou ale zásadní a mohou signalizovat vážnější problém, rozvoj speciálních poruch učení a chování, nechuť ke škole, rozvoj neurotických nebo somatizačních obtíží při přetížení dítěte, pokud by do školy nastoupilo.

20 %

děti v ČR má odklad školní docházky

Letos bohužel již podruhé bude situaci zápisů navíc komplikovat „nouzový stav“ s ohledem na infekci Covid 19, takže se může stát, že se děti nebudou moci účastnit zápisů osobně. Dovolím si Vám proto nabídnout krátkou sumarizaci oblastí, na které je kladen důraz při nástupu školní docházky. Také si dovolím nabídnout Vám některé materiály, které by Vám v prvním ročníku mohly být nápomocné. Chtěla bych Vás poprosit, abyste otázku „školní zralosti“ Vašich dětí nepodceňovali.

Snažte se jednotlivé schopnosti u Vašich dětí objektivně zhodnotit, poradit se také v mateřských školách, paní učitelky Vaše dítě většinou velice dobře znají, diskutujte téma v rodině, objednat na vyšetření školní zralosti se můžete také v Pedagogicko-psychologické poradně v Domažlicích nebo u klinického psychologa, žádejte názor na otázku školní zralosti také u případných odborníků, kteří mají Vaše dítě v péči (např. logoped, foniatr, neurolog, rehabilitační lékař, apod).

NEZRALÉ DÍTĚ VE ŠKOLE...

Dobře se prosím o školní zralosti a případném odkladu školní docházky rozhodněte. V současné době patří Česká republika mezi zemi s nejvyšším počtem odkladů – 20 %. Dítě by nemělo „dostat“ odklad, protože se rodičům zatím nechce přizpůsobovat běh rodiny školním povinnostem, ale proto, že dítě odklad skutečně potřebuje a je předpoklad, že oslabené či nezralé dílčí funkce rozvine.

Pokud Vaše dítě nastoupí do školy jako nezralé, s velkou pravděpodobností se u něj mohou vyskytnout tyto problémy a chování: náladovost, zvýšená dráždivost, emoční labilita, pomalé pracovní tempo nebo naopak bude úkoly odbývat, nechť ke škole, nechť dělat domácí úkoly, zvýšená unavitelnost, problémy v chování – dítě zlobí, ruší, šaškuje, vykřikuje, apod., dítě si bude postupně připadat školsky neúspěšné, může dojít i k rozvoji závažnějších psychických problémů. U dětí je důležité „nepropást“ citlivou periodu, kdy se budou na učení již těšit. Nezapomínejte ani na to, že pokud bude Vaším dětem případný odklad školní docházky o 1 rok doporučený, měli byste odkladový rok s dítětem maximálně využít!

SCHOPNOSTI CO JE POTŘEBA MÍT V 1. TŘÍDĚ JIŽ ROZVINUTÉ

ÚROVEŇ ŘEČI

je nutné se zabývat stránkou řeči na všech jejích rovinách, ne jenom po stránce výslovnosti! (musíte si všimnout: jak Vaše dítě mluví, zda pokynům – i těm méně častým rozumí, zda používá všechny slovní druhy – i předložky, zájmena, zvrtné částice, jakou má slovní zásobu, jestli umí vyprávět zážitky, pohádku, jednoduchý příběh; zda jej už baví různé jazykové hry - hledání slov podobného/opačného významu, slov nadřazených/podřazených; zda se v řeči neobjevují nesprávné tvary slov, různé přesmyky, slovní komoleniny; zda nepoužívá nesprávné předložkové vazby, neobjevují se poruchy morfosyntaxe ve větách; dále zda se neobjevují obtíže ve výslovnosti některých hlásek, jaká je artikulace, zkrátka musíte se snažit hodnotit formální i obsahovou stránku

jazyka

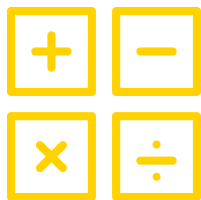
KOGNITIVNÍ FUNKCE

obecné rozumové schopnosti, kvalitní pozornost, paměť

ÚROVEŇ ZNALOSTÍ A VŠEOBECNÝ PŘEHLED

znalost barev a odstínů a základních geometrických tvarů, názvy základních předmětů, zvířat atd.

OBLAST PŘEDMATEMATICKÝCH PŘEDSTAV

oblast předmatematických představ – vzestupná číselná řada do 10, sestupná číselná řada 5-1, chápání pojmů více/méně, přidat/ubrat

SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

dobře rozvinuté sluchové diferencované vnímání, sluchovou analýzu a syntézu (jak dítě vnímá komplexní sluchové podněty), mělo by zvládnout vytleskávání slov, rytmizaci, mělo by již mít zájem o hláskovou analýzu a syntézu a poznávat první či poslední hlásky ve slovech (Na co začíná slovo „míč“? Jaký zvuk slyšíš na začátku slova „kolo“? Jaký zvuk slyšíš na konci slova „pes“?

Co to je – m – í – č?....

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

dobře rozvinuté zrakové diferencované vnímání, schopnost analýzy a syntézy (zda dítě vnímá celek jako soubor částí, které jsou určitým způsobem uspořádány), jak umí postřehnout detail, např. chybějící detail, skládat puzzle, stavebnice, hledat drobné rozdíly mezi obrázky, atd.,

MOTORIKA

Dobře rozvinutou hrubou motoriku – jízda na kole, jízda na bruslích, plavání, různé skákání, šikovnost a obratnost v pohybových hrách, začínající zájem o různé sporty...

Dobře rozvinutou jemnou motoriku – manipulace s různými drobnými předměty, navlékání korálků, skládání různých mozaik, apod.

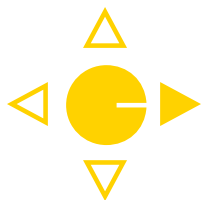
GRAFOMOTORIKA

rozvíjející se grafomotorické schopností dítěte (např. úchop a držení tužky v ruce, zápěstí, při kreslení i držení celého těla! formální a obsahové provedení kresby – co dítě kreslí, jak to, co kreslí vypadá, typ linky, zaměření na detail, návaznost a jistota čáry, schopnost ovládat tlak ruky při kreslení, šikovnost ruky při kreslení, používaná barevnost, chuť kreslit a malovat, odraz sociálního vnímání a orientace ve vztazích a okolním světě v obrázcích...)

ORIENTACE V ČASE A PROSTORU

Zvládnutí pravolevé orientace a časové a prostorové orientace, vpravo a vlevo na sobě i na druhém, dny v týdnu, roční období, (před pondělím, po neděli...), vpředu, vzadu....

VYHRANĚNÁ LATERALITA

máme párové orgány (oči, uši, ruce, nohy) – zda má dítě již dominantní ruku, nestřídá pro hru, činnosti a kresbu ruce...

UVAŽOVÁNÍ A ZÁJEM

- schopnost dítěte uvažovat konkrétním logickým způsobem (schopnost rozlišovat podobnosti, rozdíly, chápání souvislostí a vztahů)
  - schopnost pozornosti a kvalitu soustředění na práci,
- zájem dítěte o různé úkoly, schopnost udržet po nějakou dobu kvalitní pozornost, vytrvalost, schopnost dokončit úkol i přes případné překážky

MÍRA UNAVITELNOSTI A MOTIVACE

- míra únavy a unavitelnosti dítěte
- aktuální úroveň sebekontroly, schopnosti regulace svého chování (schopnost odložit okamžité uspokojení, schopnost zvládat aktuální impulzy a touhy)
  - míra vnitřní impulzivity, živost
- aktuální úroveň motivace k učení a školní docházce

EMOČNÍ ZRALOST

aktuální úroveň sociálně-emoční zralosti dítěte (fixace na matku,, případné obtíže s odloučením od svého „dospělého“, velká citlivost až plačtivost, silnější vzdorovitost, různé vzteky a afekty, přetrvávající dětská subjektivita při posuzování situací – dítě zatím není plně schopno podívat se na nějakou situaci z pohledu druhého, přetrvávající větší dětskost, hravost, charakter rodinného prostředí, zjištění frustrační tolerance, horší snášení neúspěchu...)

SOCIÁLNÍ ZRALOST

jak dítě uspokojuje svoje citové a sociální potřeby, např. samostatnost, potřeba životní jistoty, potřeba pozitivní identity, vnímavá osobní účinnost, schopnost sociální učení u dítěte, u dětí – schopnost komunikace, schopnost přiměřeně reagovat na různé nové situace, schopnost adaptovat se na nové prostředí, na nové nároky, schopnost rozumět a regulovat vlastní emoce, schopnost porozumění emocím a chováním druhých, schopnost objektivního pojetí a hodnocení ...

FYZICKÁ ZRALOST

- pracovní připravenost
- zdravotní stav

DOPORUČENÁ LITERATURA A ODKAZY NA MATERIÁLY A POMŮCKY PRO ROZVOJ SCHOPNOSTÍ DÍTĚTE

- CD Rom : www.jablko.cz (Chytré dítě)
- CD Rom: www.pohybovestudio.cz (Cvičením k úspěchu)
- OS PETIT - pomůcky alternativní komunikace, pro rozvoj řeči – programy Brepta, Méd'a mluví, Méd'a čte, Méd'a počítá
- Materiály z OS Dyscentrum – celá paleta materiálů pro rozvoj všech výše uvedených schopností, pro děti od 2 ročníku dyslektické čítanky
- Nakladatelství Tobiáš – učení s porozuměním, prodává stavebnice IOTOBO
Systém Logico piccolo (možno objednat např. na www.pluto.eu,
www.mutabene.cz)
- Obecně hry – puzzle, hra Dobble, pexesa, pexetria, kvarteta,
- Didaktické hry v kostkách (Abeceda v kostce, Zvířata v kostce, Dinosauři v kostce, Pohádky v kostce, Dopravní prostředky v kostce), apod.
- Didaktické hry Povím ti mami, Povím ti mami 2
- Materiály pro předškoláky z nakladatelství Raabe
- Knihy a pracovní autorky Dr. Jiřiny Bednářové a Dr. Vlasty Šmardové (Diagnostika školní zralosti předškolního dítěte, zrakové vnímání I, II, sluchové vnímání rozvoj grafomotoriky, Jedním tahem, Co si tužky povídaly....)
- Čtyřdílná publikace autorky Švancarové – Čtení, psaní, malování 1.- 4. díl
- Všechny dětské příběhy, pohádky, Mikolášovy příběhy a patálie, Mach a Šebestová, časopisy Méd'a Pusík, Pastelka, Šikulka, Sluníčko, Mateřídouška, ABC,
- Básničky Jiřího Žáčka, Kratochvíla...
- Interaktivní slabikář Aleny Kupčkové www.agatinsvet.cz (Agátin svět)
- Elektronická Albi tužka a jednotlivé knížky
- www.hanaotevrelova.cz

DOPORUČENÁ ODBORNÁ LITERATURA

Odborná literatura, která se zabývá problematikou školní zralosti:

- Bednářová, J.; Šmardová, V.: Diagnostika dítěte předškolního věku. Edika. 2015.
- Bednářová, J.; Šmardová, V.: Školní zralost.
- Jucovičová, D.; Žáčková, H.: Je naše dítě zralé na vstup do školy? Grada. 2014
- Kutálková, D.: První třídou bez problémů. Galén. 2004.
- Kutálková, D.: Jak připravit dítě do 1. třídy. Grada. 2014.
- Říčan, P. : Cesta životem. Portál. 2004.
- Šulová, L.: Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka. Wolters Kluwer. 2014.
- Šulová, L.; Syslová, Z.; Bednářová, J.; Nádvorníková, H.; Dandová, E.; Kratochvílová, J.: Školní zralost a její diagnostika. Raabe. 2017.
- Thorová, K.: Vývojová psychologie. Portál. 2015.
- Vítková, Ženatová, Suchardová, Zdrubecká, Střechová, Bejdáková: Školní zralost a komunikace. Raabe.

Odborná literatura k rozvoji a úrovni řeči:

- Kutálková, D.: Vývoj řeči krok za krokem.
- Smolík, F.; Seidlová Málková, G.: Vývoj jazykových schopností předškolních dětí. Grada. 2015.